

обрядовості (на матеріалах слов'янського населення Одщини) // Археологія та етнологія Східної Європи: матеріали і дослідження. – Одеса, 2002. – С. 302-303; Захарченко Г.М. Уявлення про «невижитий вік» та його прояви в поховальному ритуалі (на матеріалах слов'янського населення Півдня України) // Записки історичного факультету. – Одеса, 2002. – С. 120-125.

²² Кушнір В.Г., Петрова Н.О., Поломарьов В.М. Нариси традиційної культури українців Одщини (Миколаївський район). – Одеса, 2010. – 392 с. з іл.

²³ Петрова А. До питання про формування джерельної бази дослідження сімейної обрядовості українців Миколаївського району Одеської області // Матеріали 68-ї звітної студентської наукової конференції історичного факультету Одеського національного університету імені І.І.Мечникова. – Одеса, 2012. – С. 88-91.

²⁴ Петрова А. Магія у родильній і післяродильній обрядовості українців Миколаївського району Одеської області // Матеріали 67-ї звітної студентської наукової конференції історичного факультету Одеського національного університету імені І.І.Мечникова. – Одеса, 2011. – С. 77-82.

УДК 391.4:646.5(477.85)(=161.2)

© Олена Кожоланко
(Чернівці)

ГОЛОВНИЙ УБІР ЯК СИМВОЛ ШЛЮБУ В ТРАДИЦІЙНІЙ КУЛЬТУРІ УКРАЇНЦІВ БУКОВИНИ

У статті розглядаються головні убори як найбільш символічно значущі елементи в дязі нареченої. Досліджено найбільш типові традиційні жіночі весільні головні убори Буковини та локальну специфіку обрядових дій, пов'язаних з весільними головними уборами.

Ключові слова: весільний обряд, весільні головні убори, вінкоплетення, барвінковий вінок, очіпок, намітка, хустка, обряд покривання молодої, рушничкоподібні головні убори.

Е.Кожоланко

Головной убор как символ брака в традиционной культуре украинцев Буковины

В статье рассматриваются головные уборы как наиболее символически значимые элементы в наряде невесты. Исследованы наиболее типичные традиционные женские свадебные головные уборы Буковины и локальная специфика обрядовых действий, связанных со свадебными головными уборами.

Ключевые слова: свадебный обряд, свадебные головные уборы, венкоплетение, барвиноквиый венок, чепец, намитка, платок, обряд покрывания молодой, полотенцеобразные головные уборы.

Headdress as a Symbol of Marriage in the Traditional Culture of Bukovynian Ukrainians

More typical traditional female Bukovina wedding headdresses are examined in the article. The article deals with researching of the most typical traditional wedding headdresses for women of Bukovina and local specificity of ceremonies connected with wedding headdresses.

Keywords: wedding rite, wedding headdresses, vinkopletinnya, periwinkle wreath, ritual of making wedding wreath and tying a kerchief round bride's head, kerchief, ochypok, namitka, towel, O-shape headdresses.

Розгляд вбрання як знакової системи будь-якої традиційної культури став загальноприйнятим в етнологічній науці¹. Костюм для носія традиційної культури був своєрідним паспортом, який презентував особу власника як етнофора, уродженця певного населеного пункту, території та регіону, людину певного соціального стану, статусу та віку.

Чи не найважливішим елементом цієї знакової системи були головні убори². З трьох функцій складових костюма: естетичної, захисної та знаково-ритуальної – саме для головних уборів остання функція була визначальною. Особливо це стосувалося жіночого традиційного костюма. Впродовж розвитку вітчизняної етнологічної науки головні убори в основному розглядалися як складова комплексу вбрання. Хоча дослідники родинної обрядовості, фіксуючи перебіг весільних обрядів, підкреслювали право-закріплююче значення перемін головних уборів.

Уже в першому описі українського весілля, зробленому наприкінці XVIII ст. Г.Калиновським, обряд «покривання молодої» був визначений як такий, що символізує остаточне здійснення шлюбу³.

Окремі аспекти щодо весільних головних уборів на Буковині знайшли відображення в працях сучасних етнологів. Найпоказовішими в цьому відношенні є дослідження Я.І. Кожоланко⁴ та Г.К. Кожоланко⁵, в яких автори висвітлюють особливості буковинського традиційного одягу. Деякі питання щодо весільного костюма українців Буковини зачіпались у дослідженні українського весільного вбрання Т.В. Косміної та З.О. Васіної⁶. Фрагментарні данні щодо цього питання знаходимо у роботах дослідниць української весільної обрядовості В.К. Борисенко⁷ та Н.І. Здоровеги⁸. Однак попри значний науковий доробок згаданих дослідників, це питання потребує більш докладного вивчення. Отже, виготовленню ритуальних головних уборів початкового етапу весільної драми – вінкам та віночкам – увага приділялася, однак той головний убір, що саме й символізував

перехід дівчини не тільки до стану лімінальної особи (як вінок), а вже остаточне набуття нею дорослого, одруженого статусу, описувався досить побіжно⁹.

Жіночі весільні головні убори займають особливе місце в комплексі традиційного весільного одягу, оскільки саме вони концентрують в собі магичні оберегові функції.

На Буковині жіночі весільні головні убори досить різноманітні. Найбільш типовими головними уборами наречених були «карабуля», «дъорданник», «коди», «трава», «коробка», «капельюшиння», вінки, стрічки, квіти. Спільним для всіх цих видів є те, що основа кожного з них виготовлялася із картону – «лубка», обтягнутого тканиною.

«Карабуля» має форму корони із підвищеною центральною частиною. Для її виготовлення вирізують потрібної форми картонну основу, обшивають її доброякісною тканиною, переважно чорного або червоного кольору. Із зовнішнього боку пришивають штучні квіти різних кольорів та відтінків, бісер, а інколи пір'я павича¹⁰. Ззаду на спину від основи «карабулі» опускаються яскраві стрічки світлих тонів, дві крайніх з яких, здебільшого, однакового кольору, розміщуються з обох боків спереду (на грудях). Довжина стрічок досягає 80 – 100 см.¹¹

В окремих селах рівнинної та передгірної зон обов'язковою складовою частиною «карабулі» виступає трава ковили – «трава», невеличкий пучок якої прикріплюється до тильної сторони центральної частини головного убору. Карабуля мала поширення в українських селах Верхнього Буковинського Попруття, припрутських селах передгір'я, частково в селах Буковинського Поділля¹².

«Дъорданник», «дъордан» – головний убір наречених передгірної зони Буковинського краю. Він має форму шапки-кубанки. Для виготовлення «дъорданника» на лубок натягується здебільшого темно-червоне сукно із вишивкою в центрі. Вишивка виконана бісером і лелітками у вигляді геометричного орнаменту і являє собою центральну частину головного убору. Зверху і знизу по краях «дъорданника» кріпляться окремо нанизані у вигляді вузької смуги прикраси з різнокольорового бісеру – «малі йорданники» також у стилі геометричного орнаменту. Спереду головний убір прикрашається трьома вертикальними рядами штучних квітів, середній з яких складається із однієї-трьох квіток більшого розміру з контрастними відносно інших квітів «дъорданника» кольорами і відрізняється за розміром квітів від двох бокових рядів. Для «дъорданника» характерне також обов'язкове заповнення внутрішнього простору, розміщеного

над тім'ям. Для цього ближче до верху основи з тильного боку натягуються у перехрещеному порядку нитки, які густо заповнені зверху дрібними штучними квітками. Ззаду до «дъорданника» пришиваються вузькі різнокольорові стрічки – «коди», які у довжину досягають нижче пояса. На один головний убір припадає 20-25 стрічок¹³ (а це значна кількість), тому укладання стрічок проводиться способом накладання їх одна на одну¹⁴. На Буковині, як і всюди в Україні перевага надавалася червоним стрічкам: за народними повір'ями червоний колір захищав від дії злих сил, крім того, народ здавна ототожнював червоне з гарним, веселим.

Із 20-30 років ХХ століття цей вид головного убору зникає з ужитку. Його замінює вінок із живих та штучних квітів. Лише із середини 80-х років робляться спроби відтворити та відродити традиційний головний убір «дъорданник» уже в сучасному варіанті.

Певні особливості мав головний убір засватаної дівчини. Її голову прикрашав вінок з вплетеними у нього пір'ям, квітами, стрічками. Недало в народі говорили: «Гарна дівка, як засватана». На Буковині побутував особливий головний убір засватаної дівчини – «коди» (кодина).

Крім того, «коди» – вид головного убору наречених рівнинної зони краю, який використовувався у ролі святкового та весільного головного убору до початку 60-х років ХХ століття. Він являє собою корону круглої форми, яка кріпиться на тім'ї за допомогою приколовання (пришивання) до щільно укладеного волосся. Складаються «коди» із двох частин: коробки і самих «кодів». Коробка виготовляється на картонній основі в 5-6 см заввишки та 8-10 см у діаметрі, й обтягується з обох сторін темною шерстяною ниткою. За допомогою коробки головний убір прикріплюється до голови. Самі «коди» також виготовлені на картонній основі, лише заввишки у 6-7 см та діаметром 10-11 см, що обумовлено способом одягання їх зверху коробки¹⁵. Картонна основа «кодів» обтягується з обох боків білою тканиною. Із зовнішнього боку тканину покривають два ряди штучних квітів, виготовлених з шовку та сухозлоту, причому нижній ряд складається із поодиноких квітів (15-18 штук), а верхній – із квіток, згрупованих по 5 штук у букети («туфочки»). Саме завдяки цим букетам-«туфочкам» головний убір набуває конусоподібної форми. Верхній край головного убору завершується пучками сухозлоту – «колосками» та рядом паперових квітів – «кучерями». Характерною особливістю «кодів» є їхня кольорова гама – світлі м'які тони.

Обов'язковою складовою частиною «кодів» є стрічки – «кодинки», які пришиваються до щіль-

ної стрічкоподібної (поперечної) основи способом часткового накладання одної на іншу (як у «карабулі» та «дъорданику»). Але спосіб їхнього кріплення полягає у тому, що стрічки «кодів» приколюються шпильками не до коробки, як було у двох попередніх випадках, а до плечового одягу на спині, інші складові частини «кодів» – подвійна широка стрічка, яка спадає на спину від основи головного убору до нижнього рівня «кодинок», та призібрана поперечна стрічка, що кріпиться до навушних прикрас, які доповнюють «коди». Завершують головний убір три букетики квітів, прикріплені до волосся по одному посередині та по боках голови від потилиці.

Окремо у кодову коробку вставляли 80-100 стебел трави ковили, які, розпушуючись на теплому повітрі, прикривали конусоподібну основу і надавали головному убору досить екзотичного вигляду. На волоссі дівчини, ніби сонячна куля, утримувалась трава ковила¹⁶.

Головний убір «трава» є продовженням «кодів» – по суті це ті ж «коди» (часом саме ця назва й переважає), лише зі стеблами трави ковили. Близько 100 пучків ковили пришиваються в кілька рядів по спіралі на картонну основу завдовжки до одного метра, далі закручуються у щільний рулон, обшиваються тканиною і вставляються у верхню виїмку кодів. Якщо є потреба в додатковому кріпленні (а це буває рідко, зважаючи на те, що майстрині виготовляють головний убір у повній відповідності з потрібними розмірами), то ковила приколюється до коробки ще і довгими шпильками, які проходять наскрізь. Останній прийом кріплення зустрічається дуже рідко. По-перше, додаткове проколювання наскрізь пошкоджує сам головний убір і, відповідно, псується його форма, а по-друге, стебла ковили здатні швидко загорітися (біля вогню свічки, наприклад). Аби запобігти можливому загоранню головного убору, а разом з ним і волосся людини, ковилу кріплять таким чином, щоб у разі небезпеки її можна було швидко висмикнути з головного убору. «Трава» – найбільш стійкий вид головного убору, який зберігся у майже незмінному вигляді до наших днів. Так, у багатьох селах, де особливо міцні народні традиції в одязі та обрядах, «трава» ніколи не виходила з ужитку, і використовується у сучасному весільному обряді, служить доповненням до традиційного святкового костюма, який складається із сорочки, «ріклі» та «кожушини»¹⁷.

У передгірній зоні краю був поширений головний убір «коробка». «Коробка» – вид головного убору, за формою і способом виготовлення подібний з «кодами». У той же час між ними є певні відмінності. Для виготовлення «коробки» використовувались нанизані на стрічку і пришиті до нижнього краю основи монети, утворюючи, таким чи-

ном, віночок навколо головного убору. Верхній край основи завершувався пір'ям павича, причому в українських селах це пір'я сильно підрізали, а в молдавських – надрізали лише зверху, залишаючи значну висоту самого пера¹⁸. Регіоном розповсюдження цього виду головного убору були, переважно, українські та молдавські села передгір'я та частина молдавських сіл рівнини.

«Коробка», як і «коди», використовувалась у ролі весільного головного убору до другої половини ХХ ст.¹⁹. В історико-етнографічній літературі кінця ХІХ – початку ХХ століття цей вид головного убору зустрічається ще й під назвою «карабуля», що вказує на більш пізнє виникнення назви «коробка» стосовно головного убору та про певну модифікацію «карабулі» в першій половині ХХ ст.

Іншими видами весільних уборів дівчат були «вінок» і «капелюшиння». «Вінок» складався із двох частин – коробки та самого вінка. Характерною особливістю цього головного убору була його неординарна форма. Поверх закріпленої на тім'ї коробки одягався вінок, який мав овальну форму. Спереду він опускався на лоб, верхня ж його частина була припіднятою над задньою стінкою коробки. Простір, який утворювався між маківкою та вінком, заповнювався штучними квітками, сухозлотою²⁰. Додатково він оздоблювався кольоровою тканиною, монетами, маленькими дзеркальцями та ін. «Вінок» мав розповсюдження як в українських, так і молдавських селах рівнинної та передгірної частин краю.

Побутування «капелюшиння» засвідчене в селах рівнинної місцевості Верхнього Буковинського Поділля, інколи цей головний убір зустрічається в передгірній зоні сіл Вашковецького куша. «Капелюшиння» за своєю формою нагадувало описану вище «карабулю». Для його виготовлення також використовували ковилу – «шовкову траву», «Боже тіло» (місцеві назви); нанизані на стрічку дрібні монети – «марки»; монети великих розмірів, переважно 4 штуки – «шустки»²¹; червоні шовкові китиці – «китички». Червоний колір широко побутував у весільній обрядовості у поєднанні з монетами як засіб від навроків та інших магичних заклинань.

На Буковинському Поділлі поширеним весільним головним убором у ХІХ – першій половині ХХ ст. був вінок із штучних квітів, до якого прикріплювались спущені на спину стрічки. Вони могли прикріплюватись також до коміра верхнього плечового одягу, а вінок на голову одягався окремо.

Весільним головним убором дівчат Буковинської Гуцульщини був вінок із штучних квітів, обов'язковими доповнюючими елементами якого виступали кольорові шерстяні нитки «поплітки», які

закріплювалися біля скронь і звисали на груди, а також різнокольорові стрічки, що спадали від вінка по спині – «політики», «політки». Широко відоме не лише на Гуцульщині, а й далеко за її межами весільне «чільце» у буковинській частині Гуцульщини побутувало переважно у тих селах, які розташувалися у сусідстві із верховинськими селами Галичини.

Обов'язковою складовою частиною головного убору в усіх етнографічних регіонах Буковини був «барвінковий вінок». Для його утворення нашивали листочки барвінку на стрічку червоного кольору чи на вербову кору, покривали зверху фарбою золотистого кольору. Одягався барвінковий вінок під традиційний весільний головний убір таким чином, щоб його краї виднілися з-під головного убору. Вічнозелений барвінок – символ довголіття, сімейного щастя та злагоди – на Буковині був основним компонентом весільних вінків, що і дає підстави вважати його символом дівочства та шлюбу.

Плетення весільних вінків являло собою окремий обряд, відомий як вінкоплетини. Зазвичай запрошені на вінкоплетини плели вінок під супровід ритуальних пісень, в яких розповідалося про весільний вінок як особливий, єдиний в житті дівчини головний убір.

В деяких селах Гуцульщини, крім барвінку, у вінок кладуть чотири зубці часнику, три срібні монети, змащують його медом і покривають позліткою. Готовий вінок молодій кладуть на калач разом із тією голкою і ниткою, якою його шили²². В інших селах ту голку, якою шили вінок, зачіпляють молодій за кептар²³. Вінок молодого здебільшого пришивають до капелюха з правого боку і так само кладуть на калачі, до тих пір, поки не йдуть до шлюбу.

На Гуцульщині при шитті використовувалась одна довга нитка, якої повинно було вистачити на обидва вінки. За звичаєм, це робилося для того, щоб життя молодих було зв'язане однією дорогою, як ціла нитка, якою шили вінок²⁴.

Деякі особливості має вінкоплетення в придністровських селах Буковинського Поділля. Так, у селі Юрківці, що на Заставнівщині, до вінка пришивають три зернини жита, шматочок цукру, срібні монети²⁵, щоб життя молодого подружжя було щедрим, як жито, солодким, як цукор, а також багатим; пришивали й зубок часнику, що, очевидно, мало оберігати молоду від злих сил. Срібні монети пришивалися на щастя, а також для того, щоб молоді разом постаріли і посивіли, як ці монети.

На Буковинській Гуцульщині мати і тато клали на голову молодій барвінковий вінок, дружки прикріплювали до вінка кольорові квіточки, якими вкривалася вся верхня частина голови, а зверху дві хустки з тороками, які прикривались зверху

рантухом. Рантух виготовлявся з білої тканини, мав довжину 3 м і ширину 70-80 см. Це полотно впоперек було складено в складки-гофри. Потім складали полотно рантуха вздовж у 8 смуг одна над одною і прикріплювали до хусток. На рантух чіпляли різнокольорові стрічки, які спускалися разом з хустками нижче стану за спиною дівчини.

Свого роду кульмінацією, переломним моментом у традиційному весіллі була заміна дівочого головного убору на жіночий. Така важлива роль цього обряду стає зрозумілішою, якщо врахувати, що традиційні головні убори вказували на сімейний стан жінки, віддзеркалюючи кожен зміну в ньому (убір дівчини засватаної, нареченої, молодиці і т. д.).

В другій половині XIX – на початку XX ст. заміна головного убору молоді зазвичай відбувалася у день вінчання. Дівочий вінок поступався місцем жіночому рушникоподібному головному убору – намітці.

В XIX – на початку XX ст. у буковинському весільному обряді існував обряд покривання молоді. Здійснювався він після вінчання зазвичай у домі нареченої перед її відправленням до чоловіка. Знявши вінок та стрічки, голову молоді покривали (завивали) наміткою, іноді закриваючи при цьому і лице. Поверх неї одягали весільний вінок, але вже без стрічок, їх роздавали незаміжнім подругам молоді, щоб ті скоріше вийшли заміж.

Але роль намітки у весільній обрядовості не обмежувалася покриванням молоді. Цей компонент жіночого народного костюма використовувався на всіх етапах весілля, в різних обрядових діях. В багатьох з них намітка виконувала ті ж функції, що і рушник: нею перев'язували сватів, її клали під ноги молодих і нею ж перев'язували їм руки на знак єднання. В деяких селах Буковини намітки виступали в ролі весільного подарунка: їх дарувала гостям молода, ними обдаровували гостей на другий день весілля, інколи гості приносили намітку в дар молодій.

У сучасному весіллі присутній і старовинний обряд покривання молоді. У селах Буковини існує звичай пов'язувати молоду хусткою (рідше традиційною наміткою) по закінченні весілля на знак переходу її у статус заміжньої жінки. Але в цілому символіка обряду покривання, як і заміни головного убору нареченої, втратила в наші дні свою минулу значимість – на відміну від весільного вінка, який зберігає якщо не традиційні форми, то (значною мірою) традиційний символічний зміст.

Весільні головні убори і досі залишаються найбільш символічно значущим елементом у вбранні нареченої. При цьому вони продовжують зберігати специфічні локальні риси.

Отже, жіночі весільні головні убори Буковинського краю характеризуються особливим розмаїттям. Вони підкреслюють локальні особливості весільного обряду взагалі і традиційного костюма зокрема того чи іншого регіону і, здебільшого, у чистому вигляді не повторюються.

¹ Українці: Історико-етнографічна монографія у двох книгах. Книга 2. – Опішне: Українське народознавство, 1999. – С. 97.

² Українці: Історико-етнографічна монографія у двох книгах. Книга 2. – Опішне: Українське народознавство, 1999. – С. 105.

³ Борисенко В.К. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців. – К.: Унісерв, 2000. – С. 112.

⁴ Кожолянко Я. Буковинський традиційний одяг. – Чернівці-Саскатун, 1994. – 260 с.

⁵ Кожолянко Г. Етнографія Буковини. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – Т. 1. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 424 с.

⁶ Косміна Т.В., Васіна З.О. Українське весільне вбрання. Етнографічні реконструкції. – Київ, 1989.

⁷ Борисенко В.К. Весільні звичаї та обряди в Україні: Історико-етнографічне дослідження. – К.: Наук. думка, 1988; Борисенко В.К. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців. – К.: Унісерв, 2000. – 191 с.

⁸ Здоровега Н.І. Нариси народної весільної обрядовості на Україні. – К., 1974. – 159 с.

⁹ Сушко В. Головний убір як символ шлюбу в українській традиційній культурі // Весільна обрядовість у часі і просторі. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Одеські етнографічні читання» – Одеса, 2010. – С. 384.

¹⁰ Kaindl R.F. Die Hochzeitsfeier bei den Ruthenen in Berhometh am Pruth (Bukowina) // Globus. – № 85 – Wien, 1904. – P. 282.

¹¹ Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. 1989 – 2012 рр. – 1984. – Т. 2. – С. 20

¹² Кожолянко Я. Буковинський традиційний одяг – Чернівці-Саскатун, 1994. – С. 144.

¹³ Кожолянко Я. Буковинський традиційний одяг – Чернівці-Саскатун, 1994. – С. 145.

¹⁴ Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. 1989 – 2012 рр. – 1985. – Т.1. – С. 14.

¹⁵ Кожолянко Я. Буковинський традиційний одяг. – Чернівці-Саскатун, 1994. – С. 145.

¹⁶ Кожолянко Г. Етнографія Буковини – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – Т. 1 – С. 279.

¹⁷ Кожолянко Я. Буковинський традиційний одяг – Чернівці-Саскатун, 1994. – С. 148.

¹⁸ Кожолянко Е.В. Обряд замены женского головного убора в буковинской традиционной свадебной обрядности // Праздники и обряды как феномен этнической культуры : Материалы Десятых Санкт-Петербургских этнографических чтений, Санкт-Петербург: ИПЦ СПГУТД, 2011. – С. 203-207.

¹⁹ Наулко В.И. Развитие межэтнических связей на Украине. – К., 1975. – С. 264.

²⁰ Кожолянко Я. Буковинський традиційний одяг. Чернівці-Саскатун, 1994. – С. 148.

²¹ Кожолянко О., Паук О. Використання монет у весільній обрядовості Буковини // Матеріали II Міжнародного наукового семінару «Кайдлівські читання», 28-29 травня 2005 р. – Чернівці: Прут, 2005. – С. 242.

²² Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. 1989 – 2012 рр. – 1998. – Т. I. – С. 7.

²³ Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. 1989 – 2012 рр. – 1999. – Т.6. – С. 3.

²⁴ Кожолянко О. Особливості передвесільного періоду сімейної обрядовості гуцулів Буковини // Буковинський історико-етнографічний вісник. – Вип. 5. – Чернівці: Прут, 2003. – С. 205.

²⁵ Кожолянко О. Барвінковий обряд Прутсько-Дністровського межиріччя Буковини як елемент передшлюбного дійства традиційного весільного обряду // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології. – Т. 1 (17). – Чернівці: Прут, 2004. – С. 190.

УДК 392.11(=161.2)(477.85)

Георгій Кожолянко
(Чернівці)

ТРАДИЦІЙНІ ЗВИЧАЇ ТА ВІРУВАННЯ УКРАЇНЦІВ БУКОВИНИ У ПЕРЕДРОДОВИЙ ПЕРІОД РОДИЛЬНОЇ ОБРЯДОВОСТІ

У статті досліджено сімейну звичаєвість та обрядовість українців Буковини (передродового періоду родильної обрядовості). Вивчено певні норми поведінки, які повинна дотримуватись жінка під час вагітності та поведінку родичів, знайомих по відношенню до майбутньої матері.

Ключові слова: вагітність, роди, жінка, традиція, сім'я, повір'я, поведінка, обрядовість.

Г.Кожолянко

Традиционные обычаи и верования украинцев Буковины в передродовой период родильной обрядности

В статье исследовано семейные обычаи и обряды украинцев Буковины (передродового периода родильной обрядности), Изучено определенные нормы поведения, которые должна была придерживаться женщина во время беременности и поведение родственников, знакомых по отношению к будущей матери.

Ключевые слова: беременность, роды, женщина, традиция, семья, поверья, поведение, обрядность.